

ΜΑΡΚΟΥ ΤΥΛΛΙΟΥ ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΑΙ ΠΡΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΙΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΦΡΙΣΜΕΝΑΙ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Υ Π Ο

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ Α. ΚΑΚΡΙΔΗ

Ἐγκεκριμένον κατὰ τὸν νόμον 3438

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Τιμᾶται μετὰ τοῦ βιβλιοσήμου, καὶ φόρου δραχ. 6.10

Βιβλιοσήμον καὶ Φόρος Ἀναγκαστ. Δανείου, δρ. 2.10

Ἀριθμὸς ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 37434

Ἀριθ. ἀδείας κυκλοφορίας $\frac{27156}{28-3-38}$

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α. Ε.

46—Ὁδὸς Σταδίου—46

1938

ΜΑΡΚΟΥ ΤΥΛΛΙΟΥ ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ

45266

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΑΙ ΠΡΟΣ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΙΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΡΟΣΜΕΝΑΙ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΙ

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ Α. ΚΑΚΡΙΔΗ

Ἐγκριμένον κατὰ τὸν Νόμον 3438

Ἀριθμὸς ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως $\frac{37434}{28/7/930}$

ΕΚΔΟΣ:

Ἄν

273

ΠΕΝΤΑ
ΔΕΚΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΪ Α. Ε.

46—Ὁδὸς Σταδίου—46

1938

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν σφραγίδα τοῦ
Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ

εν τα ιδιαιτησιν εστι σκοπος
ταυτων των ειδων
οθεν οτι εν αυτησιν
επισημειωσι εν οπε δεσποβαντων εν οριζων
πλευρ, αυτων των

M. TULLI CICERONIS EPISTULAE SELECTAE

VH
I. (ad fam. II 4)

Scr. Romae a. U. 701 (53 a. Chr.)

CICERO S. D. C. CURIONI

Epistularum genera multa esse non ignoras, sed unum¹ illud certissimum, cuius causa inventa res ipsa est, ut certos faceremus absentis, si quid esset, quod eos scire aut nostra aut ipsorum interesset. Huius generis litteras a me profecto non exspectas; tuarum enim rerum domesticos habes et scriptores et nuntios, in meis autem rebus nihil est sane novi. Reliqua sunt epistularum genera duo, quae me magnopere delectant, unum familiare et iocosum, alterum severum et grave. Utro me minus deceat uti, non intellego. Jocerne tecum per litteras? Civem mehercule non puto esse, qui temporibus his ridere possit. An gravius aliquid scribam? Quid est, quod possit graviter a Cicerone scribi ad Curionem nisi de re publica? Atqui in hoc genere haec mea causa est, ut *neque ea, quae sentio, audeam*,² neque ea, quae non sentio, velim scribere. Quam ob rem, quoniam mihi nullum scribendi argumentum relictum est, utar ea clausula, qua soleo, teque ad studium summae laudis cohortabor. Est enim tibi gravis adversaria constituta et parata incredibilis quaedam exspectatio; quam tu una re facillime vinctes, si hoc statueris, quarum laudum gloriam adamaris, quibus ortibus eae laudes comparantur, in

iis esse laborandum. In hanc sententiam scriberem plura, nisi te tua sponte satis incitatum esse confiderem; et hoc, quicquid attigi, non feci inflammandi tui causa, sed testificandi amoris mei.

2. (ad fam. II 5)

Scr. Romae a. 701 (53)

CICERO S. D. C. CURIONI

- 1 Haec negotia quo modo se habeant, ne epistulam quidem narrare audeo. Tibi, etsi, ubicumque es, ut scripsi ad te ante, in eadem es navi, tamen, quod abes, gratulor vel quia non vides ea quae nos, vel quod excelso et illustri loco sita est laus tua in plurimorum et cociorum et civium conspectu, quae ad nos nec obscuro nec vario sermone, sed et clarissima et una omnium voce perfertur. Unum illud nescio, gratulerne tibi an timeam, quod mirabilis est expectatio reditus tui, non quo verear, ne tua virtus opinioni hominum non respondeat, sed mehercule ne, cum veneris, non hadeas iam, quod cures; ita sunt omnia debilitata et iam prope extincta. Sed haec ipsa nescio rectene sint litteris commissa; quare cetera cognosces ex aliis. Tu tamen, sive habes aliquam spem de re publica sive desperas, ea para, meditare, cogita, quae esse in eo civi ac viro debent, qui sit rem publicam adflictam et oppressam miseris temporibus ac perditis moribus in veterem dignitatem et libertatem vindicaturus.

3. (ad fam. II 6)

Scr. Romae a. 701 (53)

M. CICERO S. D. C. CURIONI

- 1 Nondum erat auditum te ad Italiam adventare, cum Sex. Villium, Milonis mei familiarem, cum his ad te litteris misi.

Sed tamen, cum appropinquare tuus adventus putaretur, et te iam ex Asia Romam versus profectum esse constaret, magnitudo rei fecit, ut non vereremur, ne nimis cito mitteremus, cum has quam primum ad te perferri litteras magnopere vellemus. Ego, si mea in te essent officia solum, Curio, tanta, quanta magis a te ipsa praedicari quam a me ponderari solent, verecundius a te, si quae magna res mihi petenda esset, contenderem. grave est enim homini pudenti petere aliquid magnum ab eo, de quo se bene meritum putet, ne id, quod petat, exigere magis quam rogare et in mercedis potius quam beneficii loco numerare videatur. Sed, quia tua in me vel nota omnibus vel ipsa novitate meorum temporum clarissima et maxima beneficia exstiterunt, estque animi ingenui, cui multum debeas, eidem plurimum velle debere, non dubitavi id a te per litteras petere, quod mihi omnium esset maximum maximeque necessarium. Neque enim sum veritus, ne sustinere tua in me vel innumerabilia non possem, cum praesertim confiderem nullam esse gratiam tantam, quam non vel capere animus meus in accipiendo vel in remunerando cumulare atque illustrare posset.

Ego omnia mea studia, omnem operam, curam, industriam, cogitationem, mentem denique omnem in Milonis consulatu fixi et locavi statuique in eo me non officii solum fructum, sed etiam pietatis laudem debere quaerere; neque vero cuiquam salutem ac fortunas, suas tantae curae fuisse unquam puto, quantae mihi sit honos eius, in quo omnia mea posita esse decrevi. Huic te unum tanto adiumento esse, si volueris posse intellego, ut nihil sit praeterea nobis requirendum. Habemus haec omnia, bonorum studium conciliatum ex tribunatu propter nostram, ut spero te intellegere, causam, vulgi ac multitudinis propter magnificentiam munerum liberalitatemque naturae, iuventutis et gratiosorum in suffragiis studia propter ipsius excellentem in eo genere vel gratiam vel diligentiam, nostram suffragatio-

σφαιρική

nem, si minus potentem, at probatam tamen et iustam et debitam et propterea fortasse etiam gratiosam. Dux nobis et auctor opus est et eorum ventorum, quos proposui, moderator quidam et quasi gubernator. Qui si ex omnibus unus optandus esset, quem tecum conferre possemus, non haberemus. Quam ob rem si me memorem, si gratum, si bonum virum vel ex hoc ipso, quod tam vehementer de Milone laborem, existimare potes, si dignum denique tuis beneficiis iudicas, hoc a te peto, ut subvenias huic meae sollicitudini et huic meae laudi vel, ut verius dicam, prope saluti tuum studium dices. De ipso T. Annio tantum tibi polliceor, te maioris animi, gravitatis, constantiae benevolentiaeque erga te, si complecti hominem volueras habiturum esse neminem; mihi vero tantum decoris, tantum dignitatis adiunxeris, et eundem te facile agnoscam fuisse in laude mea, qui fueris in salute. Ego ni te videre scirem, cum ad te haec scriberem, quantum officii sustinerem, quanto opere mihi esse in hac petitione Milonis omni non modo contentione, sed etiam dimicatione elaborandum, plura scriberem; nunc tibi omnem rem atque causam meque totum commendo atque trado. Unum hoc sic habeto, si a te hanc rem impetraro, me paene plus tibi quam ipsi Miloni debiturum; non enim mihi tam mea salus cara fuit, in qua praecipue sum ab illo adiutus, quam pietas erit in referenda gratia iucunda; eam autem unius tuo studio me adsequi posse confido.

X

4. (ad fam. IV 4)

Scr. Romae ex. m. Sept. aut in Oct. a. 708 (46)

M. CICERO S. D. SER. SULPICIO

Accipio excusationem tuam, qua usus es, cur saepius¹ ad me litteras uno exemplo dedisses, sed accipio ex ea parte, quatenus aut negligentia aut improbitate eorum, qui epistulas accipiant, fieri scribis, ne ad nos perferantur; illam partem excusationis, qua te scribis «orationis paupertate» (sic enim appellas) isdem verbis epistulas saepius mittere, nec nosco nec probo, et ego ipse, quem tu per iocum (sic enim accipio) «divitias orationis» habere dicis, me non esse verborum admodum inopem agnosco (εἰσωνεύεσθαι enim non necesse est), sed tamen idem (nec hoc εἰσωνεύόμενος) facile cedo tuorum scriptorum subtilitati et elegantiae.

Consilium tuum, quo te usum scribis hoc Achaicum² negotium non recusavisse, cum semper probavissem, tum multo magis probavi lectis tuis proximis litteris; omnes enim causae, quas commemoras iustissimae sunt tuaque et auctoritate et prudentia dignissimae. Quod aliter cecidisse rem existimas, atque opinatus sis, id tibi nullo modo adsentior; sed, quia tanta perturbatio et confusio est rerum, ita percussa et prostrata foedissimo bello iacent omnia, ut is cuique locus, ubi ipse sit, minime iucundus sit et sibi quisque miserimus esse videatur, propterea et tui consilii paenitet te, et nos, qui domi sumus, tibi beati videmur; at contra nobis non tu quidem vacuus molestiis, sed prae

nobis beatus. Atque hoc ipso melior est tua quam nostra condicio, quod tu, quid doleat, scribere audes, nos ne id quidem tuto possumus, nec id victoris vitio, quo nihil moderatius, sed ipsius victoriae, quae civilibus bellis semper est insolens.

- 3 Uno te vicimus, quod de Marcelli, collegae tui, salute paulo ante quam tu cognovimus, etiam mehercule quod, quem ad modum ea res ageretur, vidimus. Nam sic fac existimes, post has miseras, id est postquam armis disputari coeptum sit de iure publico, nihil esse actum aliud cum dignitate. Nam ei ipse Caesar accusata «acerbitate» Marcelli (sic enim appellabat) laudataque honorificentissime et aequitate tua et prudentia repente praeter spem dixit se senatui roganti de Marcello ne ominis quidem causa negaturum. Fecerat autem hoc senatus, ut, cum a L. Pisone mentio esset facta de M. Marcello et C. Marcellus se ad Caesaris pedes abiecisset, cunctus consurgeret et ad Caesarem supplex accederet. Noli quaerere; ita mihi pulcher hic dies visus est, ut speciem aliquam viderer videre quasi revisiscentis rei publicae. Itaque, cum omnes ante me ro-
- 4 gati gratias Caesari egissent praeter Volcacium (is enim, si eo loco esset, negavit, se facturum fuisse), ego rogatus mutavi meum consilium. Nam statueram non mehercule inertia, sed desiderio pristinae dignitatis in perpetuum tacere. Fregit hoc meum consilium et Caesaris magnitudo animi et senatus officium; itaque pluribus verbis egi Caesari gratias, meque metuo ne etiam in ceteris rebus honesto otio privarim, quod erat unum solacium in malis. Sed tamen, quoniam effugi eius offensionem, qui fortasse arbitraretur me hanc rem publicam non putare, si perpetuo tacerem, modice hoc faciam aut etiam intra modum, ut et illius voluntati et meis studiis serviam. Nam, etsi a prima aetate me omnis ars et doctrina liberalis et maxime philosophia delectavit, tamen hoc studium cotidie ingravescit, credo, et aetatis maturitate ad prudentiam et iis temporum

vitiis, ut nulla res alia levare animum molestiis possit. 5
 A quo studio te abduci negotiis intellego ex tuis litteris, sed tamen aliquid iam noctes te adiuvabunt.

Servius tuus vel potius noster summa me observantia colit ; cuius ego cum omni probitate summaque virtute tum studii doctrinaque delector. Is mecum saepe de tua mansione aut decessione communicat. Adhuc in hac sum sententia, nihil ut faciamus, nisi quod maxime Caesar velle videatur. Res sunt eius modi, ut, si Romae sis, nihil praeter tuos delectare possit. De reliquis nihil melius ipso est Caesare, cetera sunt eius modi, ut, si alterum utrum necesse sit, audire ea malis quam videre. Hoc nostrum consilium nobis minime iucundum est, qui te videre cupimus, sed consulimus tibi. Vale.

(5. ad fam. V 7)

Scr. Romae m. April. a. 692 (62)

M. TULLIUS M. F. CICERO S. D. GN. POMPEIO

GN. F. MAGNO IMPERATORI

S. T. E. Q. V. B. E. Ex litteris tuis, quas publice misisti, 1
 cepi una cum omnibus incredibilem voluptatem ; tantam enim spem otii ostendisti, quantam ego semper omnibus te uno fretus pollicebar. Sed hoc scito, tuos veteres hostes, novos amicos vehementer litteris percussos atque ex magna spe deturbatos iacere. Ad me autem litteras quas misisti, 2
 quamquam exiguam significationem tuae erga me voluntatis

habebant, tamen mihi scito iucundas fuisse ; nulla enim re tam laetari soleo quam meorum officiorum conscientia ; quibus si quando non mutue respondetur, apud me plus officii residere facillime patior. Illud non dubito, quin, si te mea summa erga te studia parum mihi adiunxerint, res publica nos inter nos conciliatura coniuncturaque sit. Ac ne ignores, quid ego in tuis litteris desiderarim, scribam aperte, sicut et mea natura et nostra amicitia postulat. Res eas gessi, quarum aliquam in tuis litteris et nostrae necessitudinis et rei publicae causa gratulationem exspectavi ; quam ego abs te praetermissam esse arbitror, quod vererere, ne cuius animum offenderes. Sed scito ea, quae nos pro salute patriae gessimus, orbis terrae iudicio ac testimonio comprobari ; quae, cum veneris, tanto consilio tantaque animi magnitudine a me gesta esse cognosces, ut tibi multo maiori, quam Africanus fuit, me non multo minorem quam Laelium, facile et in re publica et in amicitia adiunctum esse patiare.

6. (ad fam. XIV 2)

Scr. Thessalonicae a. d. III Non. Oct. a. 696 (58)

TULLIUS S. D. TERENTIAE SUAE ET TULLIOLAE
ET CICERONI SUIS

Noli putare me ad quaequam longiores epistulas scribere, nisi si quis ad me plura scripsit, cui puto rescribi oportere; nec enim habeo, quid scribam, nec hoc tempore quicquam difficilius facio; ad te vero et ad nostram Tulliolam non queo sine plurimis lacrimis scribere; vos enim video esse miserimas, quas ego beatissimas semper esse volui, idque praestare debui et, nisi tam timidi fuissetis, praestitissetis. Pisonem merito eius amo plurimum. Eum, ut potui, per litteras cohortatus sum gratiasque egi, ut debui. In novis tribunis plebei intellego spem te habere. Id erit firmum, si Pompei voluntas erit; sed Crassum tamen metuo. A te quidem omnia fieri fortissime et amantissime video nec miror, sed maereo casum eius modi, ut tantis tuis miseriis meae miseriae subleventur. Nam ad me P. Valerius, homo officiosus, scripsit, id quod ego maximo cum fletu legi, quem ad modum a Vestae ad tabulam Valeriam ducta esses. Hem, mea lux, meum desiderium, unde omnes opem petere solebant, te nunc, mea Terentia, sic vexari, sic iacere in lacrimis et sordibus! idque fieri mea culpa, qui ceteros servavi, ut nos periremus.

Quod de domo scribis, hoc est de area, ego vero tum denique mihi videbor restitutus, si illa nobis erit restituta.

Verum haec non sunt in nostra manu ; illud doleo, quae impensa facienda est, in eius partem te miseram et despoliatam venire. Quodsi conficitur negotium, omnia consequemur ; sin eadem nos fortuna premet, etiamne reliquias tuas, misera ! proicies ? Obsecro te, mea vita, quod ad sumptum attinet, sine alios, qui possunt, si modo volunt, sustinere et valetudinem istam infirmam, si me amas, noli vexare. Nam mihi ante oculos dies noctesque versaris ; omnes labores te excipere video ; timeo ut sustineas. Sed video in te esse ⁴omnia. Quare, ut id, quod speras et quod agis, consequamur, servi valetudini. Ego, ad quos scribam, nescio, nisi ad eos, qui ad me scribunt, aut ad eos, de quibus ad me vos aliquid scribitis. Longius, quoniam ita vobis placet, non discedam ; sed velim quam saepissime litteras mittatis, praesertim si quid est firmitus, quod speremus. Valete, mea desideria, valete. D. a. d. III. Non. Oct. Thessalonica.

7. (ad Att. III 7)

Scr. Brundisii pridie Calendas

Maias a. 696 (58)

CICERO ATTICO SAL,

¹ Brundisium veni a d. XIII Cal. Maias ; eo die pueri tui mihi a te litteras reddiderunt, et alii pueri post diem tertium eius dici alias litteras attulerunt. Quod me rogas et hortaris, ut apud te in Epiro sim, voluntas tua mihi valde grata est et minime nova ; esset consilium mihi quidem

optatum, si liceret ibi omne tempus consumere—odi enim celebritatem, fugio homines, lucem aspicere vix possum—: esset mihi ista solitudo, praesertim tam familiari in loco, non amara; sed, itineris causa ut deverterer, primum est devium, deinde ab Autronio et ceteris quadridui, deinde sine te: nam castellum munitum habitanti mihi prodesset, trans-eunti non est necessarium. Quod si auderem, Athenas peterem—sane ita cadebat, ut vellem—; nunc et nostri hostes ibi sunt et te non habemus et veremur, ne interpretentur illud quoque oppidum ab Italia non satis abesse, nec scribis, quam ad diem te exspectemus. Quod me ad vi-2 tam vocas, unum effecis, ut a me manus abstineam, alterum non potes, ut me non nostri consilii vitaeque paeniteat; quid enim est, quod me retineat, praesertim si spes ea non est, quae nos proficiscentes prosequatur? non faciam, ut enumerem miseras omnes, in quas incidi per summam iniuriam et scelus non tam inimicorum meorum quam invidorum, ne et meum maerorem exagitem et te in eundem luctum vocem: hoc affirmo, neminem umquam tanta calamitate esse effectum, nemini mortem magis optandam fuisse cuius oppetendae tempus honestissimum praetermissum est, reliqua tempora sunt non tam ad medicinam quam ad finem doloris. 3 De re publica video te colligere omnia, quae putes aliquam spem mihi posse affere mutandarum rerum; quae, quamquam exigua sunt, tamen quoniam placet, exspectemus. Tu nihilo minus, si properaris, nos consequere; nam aut accedemus in Epirum aut tarde per Candaviam ibimus. Dubitationem autem de Epiro non inconstantia nostra adferebat, sed quod de fratre, ubi eum visuri essemus, nesciebamus; quem quidem ego nec quo modo visurus nec ut dimissurus sim, scio; id est maximum et miserimum mearum omnium miseriarum. Ego et saepius ad te et plura scriberem nisi mihi dolor meus cum omnes partes mentis, tum maxime huius generis facultatem ademisset: videre te cupio. Cura, ut valeas. Data pr. Cal. Maias Brundisi.

Scr. Laodiceae III Nonas Sextiles a. 703 (51)

CICERO ATTICO SAL

- 1 Laodiceam veni pridie Cal. Sextiles ; ex hoc die clavum anni movebis. Nihil exoptatius adventu meo, nihil carius; sed est incredibile, quam me negotii taedeat ; non habeat satis magnum campum ille tibi non ignotus cursus animi et industriae meae, praeclara opera cesset : quippe, ius Laodiceae me dicere, cum Romae A. Plotius dicat, et, cum exercitum noster amicus habeat tantum, me nomen habere duarum legionum exilium ! Denique haec non desidero, lucem, forum, urbem, domum, vos desidero. Sed feram, ut potero, sit modo annuum, si prorogatur, actum est ; verum per-
- 2 cile resisti potest, tu modo Romae sis. Quaeris, quid hic agam. Ita vivam, ut maximos sumptus facio. Mirifice delector hoc instituto : admirabilis abstinentia ex praeceptis tuis, ut verear, ne illud, quod tecum permutavi, versura mihi solvendum sit. Appii vulnera non refrico, sed apparent
- 3 nec oculi possunt. Iter Laodicea faciebam a. d. III Non. Sextiles, cum has litteras dabam, in castra in Lycaoniam ; inde ad Taurum cogitabam, ut cum Moeragene signis collatis, si possem, de servo tuo deciderem. *Clitellae bovi sunt impositae ; plane non est nostrum onus : et feremus, modo sit annuum : si me amas, si te a me amari vis, adsis tu ad tempus, ut senatum totum excites. Mirifice sollicitus sum, quod iamdiu ignota sunt mihi ista omnia : quare, ut ad te ante scripsi, cum cetera, tum res publica cura ut mihi nota*

sit. Plura scribam, cum constitero ; haec sciebam tarde tibi redditum iri, sed dabam familiari homini ac domestico, C. Andronico Puteolano : Tu autem saepe dare tabellariis publicanorum poteris per magistros scripturae et portus nostrarum dioecesium.

9. (ad Att. VI 9)

Scr. Athenis Idibus Octobribus a. 704 (50)

CICERO ATTICO SAL

In Piraea cum exissem pridie Idus Octobr., accepi ab ¹ Acasto, servo meo, statim tuas litteras, quas quidem cum exspectassem iamdiu, admiratus sum, ut vidi obsignatam epistulam, brevitatem eius, ut aperui rursus σύγχυσιν litterularum, quae solent tuae compositissimae et clarissimae esse, ac, ne multa, cognovi ex eo, quod ita scripseras, te Romam venisse a. d. XII Cal. Oct. cum feбри. Percussus vehementer nec magis quam debui, statim quaero ex Acasto : ille et tibi et sibi visum et ita se domi ex tuis audisse, ut nihil esset incommode. Id videbatur adprobare, quod erat in extremo, febriculam tum te habentem scripississe ; sed deamavi tamen admiratusque sum, quod nihilo minus ad me tua manu scripississes. Quare de hoc satis ; spero enim, quae tua prudentia et temperantia est, et hercule, ut me iubet Acastus, confido te iam, ut volumus, valere. A. Turranio te accepisse meas litteras gaudes. Πα-2 ραφύλαξον, si me amas, τὴν τοῦ φυρατοῦ φιλοτιμίαν αὐτότατα. Hanc, quae mehercule mihi magno dolori est (dilexi enim

hominem) procura, quantulacumque est, Precianam hereditatem prorsus ille ne attingat; dices nummos mihi opus esse ad apparatus triumphī, in quo, ut praecipis, nec me κενὸν in expetendo cognosces, nec ἄτυρον in abjiciendo. Intellexi ex tuis litteris te ex Turranio audisse a me provinciam³ fratri traditam. Adeo ego non perspexeram prudentiam litterarum tuarum? Ἀπέχειν te scribebas; quid erat dubitatione dignum, si esset quidquam, cur placeret fratrem, et talem fratrem relinqui? Ἀθέτησις ista mihi tua, non ἐποχὴ videbatur. Monebas de Q. Cicerone puero, ut eum quidem neutiquam relinquerem. Τοῦμὸν ὄνειρον ἐμοί. Eadem omnia, quasi collocuti essemus, vidimus; non fuit faciendum aliter meque ἐπιχρονία ἐποχὴ tua dubitatione liberavit. Sed puto te⁴ accepisse de hac re epistulam scriptam accuratius. Ego tabellarios postero die ad vos eram missurus, quos puto ante venturos quam nostrum Saufeium; sed eum sine meis litteris ad te venire vix rectum erat. Tu mihi, ut polliceris, de Tulliola mea, id est de Dolabella, perscribes, de re publica, quam praevideo in summis periculis, de censoribus, maximeque de signis, tabulis quid fiat, referaturne. Idibus Octobribus has dedi litteras, quo die, ut scribis, Caesar Placentiam legiones quattuor. Quaeso, quid nobis futurum est? In arce Athenis statio mea nunc placet.

10. (ad Att. VII 9)

*Scr. in Formiano exeunte mense Decembri**(post VI Cal. Jan.) a. 704 (50)*

CICERO ATTICO SAL

«Cotidiene», inquis. «a te accipiendae litterae sunt?» Si habeo, cui dem, cotidie. «At iam ipse ades». Tum igitur, cum venero, desinam. Unas video mihi a te non esse red-ditas, quas L. Quinctius, familiaris meus, cum ferret, ad bustum Basili vulneratus et despoliatus est. Videbis igitur, ² num quid fuerit in iis, quod me scire opus sit, et simul hoc διευκρινήσεις πρόβλημα sane πολιτικόν; cum sit necesse aut haberi Caesaris rationem illo exercitum vel per senatum vel per tribunos pl. obtinente aut persuaderi Caesari, ut tradat provinciam atque exercitum et ita consul fiat, aut, si id ei non persuadeatur, haberi comitia sine illius ratione illo pa-tiente atque obtinente provinciam, aut, si per tribunos pl. non patiat^{ur} et tamen quiescat, rem adduci ad interregnum, aut, si ob eam causam, quod ratio eius non habeatur, exer-citum adducat, armis cum eo contendere, illum autem initium facere armorum aut statim nobis minus paratis aut tum, cum comitiis amicis eiusulantibus, ut e lege ratio habeatur, impetratum non sit, ire autem ad arma aut hanc unam ob causam quod ratio non habeatur, aut addita causa, si forte

tribunus pl. senatum impediens aut populum incitans notatus aut senatus consulto circumscriptus aut sublatus aut expulsus sit dicensve se expulsus ad illum confugerit, suscepto autem bello aut tenenda sit urbs aut ea relicta ille commeatu et reliquis copiis intercludendus—quod horum malorum, quorum aliquod certe subeundum est, minimum

3 putes. Dices profecto persuaderi illi, ut tradat exercitum et ita consul fiat. Est omnino id eius modi, ut, si ille eo descendat, contra dici nihil possit, idque eum, si non obtinet, ut ratio habeatur retinetis exercitum, non facere miror; nobis autem, ut quidam putant, nihil est timendum magis quam ille consul. «At sic malo», inquires, «quam cum exercitu». Certe; sed istud ipsum *sic malo* magnum malum putat aliquis, neque ei remedium est ullum. «Cedendum est, si id volet». Vide consulem illum iterum, quem, vidisti consulatione priore. «At tum imbecillus plus», inquis. «valuit quam tota res publica». Quid nunc putas? et eo consule Pompeio certum est esse in Hispania. O rem miseram! si quidem id ipsum deterrimum est, quod recusari non potest et quod ille si faciat, iamiam a bonis omnibus summam ineat gratiam.

4 Tollamus igitur hoc, quo illum posse adduci negant; de reliquis quid est deterrimum? concedere illi, quod, ut idem dicit, impudentissime postulat. Nam quid impudentius? tenuisti provinciam per annos decem non tibi a senatu, sed a te ipso per vim et per factionem datos; praeteriit tempus non legis, sed libidinis tuae, fac tamen legis: ut succedatur, decernitur; impedis et ais: «Habe meam rationem». Habe tu nostram: exercitum tu habeas diutius, quam populus iussit, invito senatu? «Depugnes oportet, nisi concedis». Cum bona quidem spe, ut ait idem vel vincendi vel in libertate moriendi. Iam, si pugnandum est, quo tempore, in casu, quo consilio, in temporibus situm est. Itaque te in ea quaestione non exerceo; ad ea, quae dixi, adfer, si quid habes. Equidem dies noctesque torqueor.

11. (ad Att. XIII 52)

*Scr. in Puteolano a. d. XII Calendas
Januarias a. 709 (45)*

CICERO ATTICO SAL

O hospitem mihi tam gravem ἀμεταμέλητον ! fuit enim 1
periucunde. Sed, cum secundis Saturnalibus ad Philippum
vesperi venisset, villa ita completa a militibus est, ut vix
triclinium, ubi cenaturus ipse Caesar esset, vacaret, quippe
hominum CIJCICJ. Sane sum commotus, quid futurum esset
postridie ; at mihi Barba Cassius subvenit, custodes de-
dit ; castra in agro, villa defensa est. Ille tertiis Saturnali-
bus apud Philippum ad. h. VII, nec quemquam admisit : ra-
tiones, opinor, cum Balbo. Inde ambulavit in litore ; post h.
VIII in balneum. Tum audivit de Mamurra ; vultum non
mutavit. Unctus est, accubuit. Ἐμερικὴν agebat ; itaque et
edit et bibit ἀδεῶς ; et iucunde ; opipare sane et apparate,
nec id solum, sed

bene cocto et

condito, sermone bono et, si quaeris, libenter.

Praeterea tribus tricliniis accepti οἱ περὶ αὐτὸν valde copiose : 2
libertis minus lautis servisque nihil defuit, nam lautiores
elegantem accipi : quid multa ? homines visi sumus. Hospes
tamen non is, quoi diceris : « amabo te, eodem ad me, cum
revertere » semel satis est. Σπουδαῖον οὐδὲν in sermone, φι-
λόλογα multa. Quid quaeris ? delectatus est et libenter fuit.
Puteolis se aiebat unum diem fore, alterum ad Baias. Habes

hospitium sive ἐπισταθμίαν, odiosam mihi, dixi, non molestam. Ego paulisper hic, deinde in Tusculanum Dolabellae villam cum praeteriret, omnis armatorum copia dextra sinistra ad equum nec usquam alibi : hoc ex Nicia.

12. (ad Att. XIV 10)

*Scr. in Puteolano a. d. XIII Calendas
Maias a 710 (44)*

CICERO ATTICO SAL

1 Itane vero ? hoc meus et tuus Brutus egit, ut Lanuvii esset, ut Trebonius itineribus deviis proficisceretur in provinciam, ut omnia facta, scripta, dicta, promissa, cogitata Caesaris plus valerent, quam si ipse viveret ? Meministine *me* clamare illo ipso primo Capitolino die senatum in Capitolium a praetoribus vocari ? di immortales ! quae tum opera effici potuerunt, laetantibus omnibus bonis, etiam sat bonis, fractis latronibus ! Liberalia tu accusas. Quid fieri tum potuit ? iampridem perieramus. Meministine te clamare causam perisse, si funere elatus esset ? At ille etiam in foro combustus laudatusque miserabiliter servique et egentes in tecta nostra cum facibus inmissi. Quae deinde ? ut audeant dicere : « Tunc contra Caesaris nutum ? » Haec et alia ferre non possum ; itaque γῆν πρὸ γῆς cogito ; tua tamen ὑπε-
3 νέμιος. Nausea iamne plane abiit ? mihi quidem ex tuis literis coniectanti ita videbatur. Redeo ad Tebassos, Scaevae, Frangones : hos tu existimas confidere se illa habituros stantibus nobis ? in quibus plus virtutis putarunt, quam

experti sunt? Pacis isti scilicet amatores et non latrocinii auctores. At ego, cum tibi de Curtilio scripsi Sextilianoque fundo, scripsi de Censorino, de Messalla, de Planco, de Postumo, de genere toto. Melius fuit nobis perisse ille interfecto—quod nunquam accidisset—quam haec videre. Octavius 3 Neapolim venit XIII Cal. Ibi eum Balbus mane postridie, eodemque die mecum in Cumano, illum hereditatem aditurum. Sed, ut scribis, διξόθημιν magnam cum Antonio. Buthrotia mihi tua res est, ut debet, eritque curae. Quod quaeris, iamne ad centena Cluvianum, adventare videtur: scilicet primo anno LXXX deterrent. Quintus pater ad me gratia de filio, maxime quod matri nunc indulgeat, cui antea bene merenti fuerit inimicus: ardentem in eum litteras ad me misit. Ille autem quid agat, si scis nequedum Roma es profectus, scribas ad me velim et hercule, si quid aliud: vehementer delector tuis litteris.

13. (ad Att. XVI 4)

*Scr. in Puteolano a. d. VI Idus
Quintiles a. 710 (44)*

CICERO ATTICO SAL

Ita, ut heri tibi narraui vel fortasse hodie (Quintus enim 1 altero die se aiebat) in Nesida VIII Idus. Ibi Brutus. Quam ille doluit de NONIS IULIIS! mirifice est conturbatus. Itaque sese scripturum aiebat, ut venationem eam, quae postridie ludos Apollinares, futura est, proscriberent in III IDUS

QUINTILES. Libo intervenit. Is Philonem, Pompei libertum, et Hilarum, suum libertum, venisse a Sexto cum litteris ad consules sive quo alio nomine sunt. Earum exemplum nobis legit, si quid videretur. Pauca παρὰ λέξιν, ceteroqui et satis graviter et non contumaciter. Tantum addi placuit, quod erat COSS. solum, ut esset PRAETT. TRIBB. PL. SE-
 2 NATVI, ne illi non proferrent eas, quae ad ipsos missae essent. Sextum autem nuntiant cum una solum legione fuisse Carthagine, eique eo ipso die, quo oppidum Baram cepisset, nuntiatum esse de Caesare, capto oppido miram laetitiam commulationemque, animorum concursumque undique; sed illum ad sex legiones, quas in ulteriore reliquisset, revertisse. Ad ipsum autem Libonem scripsit nihil esse, nisi ad larem suum liceret. Summa postulatorum, ut omnes exercitus dimittantur, qui ubique sint. Haec fere de Sexto. De
 3 Buthrotiis undique quaerens nihil reperiebam. Alii concisos agripetas, alii Plancum acceptis nummis relictis illis aufugisse. Itaque non video sciturum me, quid eius sit, nisi
 4 tim aliquid litterarum. Iter illud Brundisium, de quo dubitabam, sublatum videtur. Legiones enim adventare dicuntur. Haec autem navigatio habet quasdam suspiciones periculi. Itaque constituebam uti δημοπλοία. Parationem enim offendi Brutum, quam audiebam: nam et ipse et Domitius bona plane habet dicota suntque navigia praeterea luculenta Sesti, Buciliani, ceterorum; nam Cassi classem, quae plane bella est, non numero ultra fretum. Illud est mihi submolestum, quod parum Brutus properare videtur. Primum confectorum ludorum nuntios expectat; deinde, quantum intellego, tarde est navigaturus consistens in locis pluribus. Tamen arbitror esse commodius tarde navigare quam omnino non navigare; et, si, cum processerimus, exploratiora videbuntur, etesiis utemur.

2045
£6

523

1605